

Štev. 12

Leto 9

Izhaja dvakrat na mesec
Naročnina četrletno 12 dinarjev

Uredništvo in upravnništvo:

Ljubljana, Miklošičeva c. (palača Del. zbornice), kamor naj se tudi pošiljajo rokopisi.

NEODVISNO GLASILO ŽELEZNIČARJEV, UPOKOJENCEV IN TRANSPORTNEGA OSOBLJA

Delavstvo in kriza

Že dve leti napovedano omiljenje posledic gospodarske krize, zmanjšanje brezposelnosti, povečanje kupne moči delovnih slojev, skoraj vse je ostalo le pobožna želja. Gospodarska kriza, o kateri svet pred 10 leti še sanjal ni, je zavzela vse industrijske dežele po krivdi kapitalizma, ki se je izkazal za nesposobnega izvesti tak gospodarski sistem, ki bi nudil kruh in delo vsemu človeštvu. Pod režimom kapitalizma so postale vse tehnične pridobitve prokletstvo za cele narode. Večina industrijskih držav preživlja sedaj že peto leto krize in število brezposelnih se giblje še vedno med 30 in 40 milijoni. Izgube, ki jih povzroča gospodarska kriza, so ogromne in se dajo težko označiti s številkami.

In kdo nosi te izgube?

Povsod po svetu poizkušajo prevalidi posledice krize na najnižje in najslabše plačane ljudske sloje. Dohodki delovnega ljudstva so znižani na sramoten znesek, ki ne predstavlja niti prave miloščine, istočasno pa se stalno znižuje in ukinja pravice, predvidene s socialno političnimi zakoni, vse seveda pod krinko »zajezitve pogubonosnih posledic gospodarske krize« in »ozdravljenja narodnega gospodarstva«. In kakšen je pravi učinek teh ukrepov? Vedno nove milijone ljudi se ugonablja, izroča družine propadanju in mesto ozdravljenja nastopa vedno hujša in težja bolezen.

Gospodarsko ubožanje najširših slojev pa nudi najbolj ugodno priliko za širjenje fašizma posebno v državah, kjer demokratično prepričanje še ni bilo zadosti ukoreninjeno.

Doživeli smo postavitev diktature v Italiji, deset let za tem fašistični preobrat v Nemčiji. Danes smo še pod vtisom krvavih dogodkov v Avstriji, kjer je padlo nešteto nedolžnih žrtev v boju za ohranitev ljudskih pravic, v boju za demokracijo. Padli borci in oni, ki danes ječe v koncentracijskih taboriščih in temnih ječah, obsojeni na 10, 20 in večletne ječe, so žrtvovali vse v boju za pravičnost in svobodo ter so zapustili

delovnemu ljudstvu po vsem svetu le eno oporoko in poziv: Z dvojnimi elanom, požrtvovalnostjo in energijo na delo, v boj za pravice in svobodo delovnega ljudstva!

Dobro vemo, da ne bo zamogla fašistična sila, pa naj nastopi v kakršnikoli obliki, rešiti problema krize kapitalističnega gospodarstva. Krizo in brezposelnost se da rešiti le z odpravo sedanjega nesmiselnega gospodarskega sistema ter z uvedbo načrtnih organizacij vsega gospodarstva. Namesto sedanje anarchije v gospodarskem življenju se mora postaviti drugačna oblika gospodarstva, ki bo omogočila ob uporabi vseh produktivnih sil in tehničnih pridobitev pravično razdelitev bogastva in dobička za vse človeštvo. Sedanje kapitalistično gospodarstvo predstavlja stalno nevarnost za svetovni mir, zato se mora organizirano delavstvo z vsemi silami boriti za spremembo gospodarskega sistema.

Usodna napaka delavstva bi bila, če bi se danes vdalo v svojo usodo in čakalo, da pride rešitev od nekod drugod, ker potem bo izgubilo sleherno pravico in padlo nazaj na stališče sužnja, odnosno v slučaju brezposelnosti, še na slabše, ker bi bilo brez podpor in brez dela obsojeno na sigurno pogin. Po tej usodni poti ne smemo iti, marveč moramo združiti svoje vrste.

Danes je dolžnost vseh zavednih delavcev, da prepričajo vse še v temi tavajoče o potrebi boja, ki je sedaj še v mejah samoobrambe, obrambe golih življenj delavskih družin.

Dolžnost vseh delavcev je, da povsod odločno nastopajo za svoje zahteve, zlasti pa za

načrtno preskrbo dela in zaposlitev brezposelnih, takojšnje skrajšanje delovnega časa najmanj na 40 ur tedensko,

spopolnitev obstoječe socialne zakonodaje ter izvedbo obveznega zavarovanja za starost, onemoglost in brezposelnost,

ukinitvev redukcij, brezplačnih dopustov ter uzakornitve našim draginjskim razmeram odgovarjajočega eksistenčnega minimuma,

leznice, odnosno na državnih progah pred 1. novembrom 1923. Večina teh delavcev, ki so že prekoračili 36. leto starosti in so nastopili službo v najtežjih časih koncem svetovne vojne in takoj po vojni se je v skrbi za starostno zavarovanje pobrigala, da je bila v letih 1925 do 1928 sprejeta v tedanje delavske penzijske fonde. Le malo je bilo takih, ki so bili tedaj sploh prestari, da bi vstopili v fond, odnosno, ki se za starostno zavarovanje niso brigali.

Na nemogoče stališče se je postavila sedaj železniška uprava, ki je odločila, da se onim delavcem, ki sploh niso bili nikdar člani delavskega penzijskega fonda, vračuna ves čas službe po odbitku treh let za odmero penzije, vsem onim pa, ki so bili člani fonda, da se računa samo oni čas, kolikor so bili člani fonda. Sedaj prihajajo izgarani delavci, ki so nastopili železniško službo leta 1916 do 1920 ter so sedaj stari 60 let in nosijo obupani odloke, da so po 18 letni službi odpušteni brez pravice na penzijo samo zato, ker so leta 1925 pristopili v delavski penzijski fond. Vse njihove intervencije in prošnje so zaman in dobe le odgovor: če ne bi bili član fonda, bi dobili sedaj penzijo za 15 let, tako pa, ker ste pristopili v fond, vam žal penzije ne moremo dati.

Takih in sličnih pritožb je vse polno in vedno bolj se polašča obup železniških delavcev, ko vidijo te krivice, ker so uverjeni, da ni več da-

leč čas, ko bodo vse njih pravice ostale samo mrtva črka na papirju, katere izvedbo bodo zastonj iskali.

Vsako mora danes uvideti, da delavec z Din 300 do 400 na mesec ne more živeti niti sam, kaj šele z mnogobrojno družino. Vedno in povsod so odločujoči povdarjali in zahtevali, da mora vsako spoštovati zakone in odredbe oblasti. Zato z enako pravico zahteva tudi delavec izvajanje odredb tam, kjer govore njemu v prilog, kjer govore o njegovih pravicah, prejemkih.

Avstrija na pragu usodnih dogodkov

Sabotažne akcije, ki so se vršile že tri mesece, so v juniju dosegle posebno ostrino. Na en sam dan zaznamujejo uradna poročila po 20 in tudi več atentatov na javna poslopja, železniške in telegrafске naprave ter zlasti električne centrale. Promet v Avstriji je padel na minimum. Krščanski socialisti nadaljujejo boj za obstanek z vsemi sredstvi, ki jih ima vlada na razpolago, povsod je razglašen preki sod, izjemna sodišča so postavljena v Grazu in Inomostu ter je Dollfussova vlada izdala izredna pooblastila za ustanavljanje prostovoljnih obrambnih čet, ki naj preprečujejo atentate, nadzirajo protidržavne elemente ter je tem četam v naprej zagarantirala nekaznjivost tudi za slučaj, da bi pri vršenju svoje službe prekoračile obstoječe zakone. Vsi ti ukrepi pa niso nič zalegli ter traja medsebojno obračunavanje naprej. Vlada je začela odpuščati v masah uradništvo, kakor tudi železničarje in s tem samo še bolj neti nezadovoljstvo tako, da ni več daleč čas, ko bo prišlo do ponovnega in še hujšega izbruha ter obračuna z režimom.

Železniški upokojeanci, pozor!

Vsi na zborovanje za ustanovitev „Zdravstvene zadruga“.

Priljubljeni odbor, ki je bil izvoljen na zadnjem zborovanju železniških upokojeancev in ki je imel nalogo, da zbere vse potrebno gradivo za ustanovitev samostojne zdravstvene zadruga za upokojeance in tudi ostalo osebje, ki danes nima bolniškega zavarovanja, je dovršil svoje delo. V nedeljo, dne 17. junija sklicuje ob pol 10. uri dopoldne v veliki dvorani Delavske zbornice v Ljubljani zborovanje upokojeancev z dnevnim redom:

1. Poročilo pripravljalnega odbora.
2. Čitanje pravil in pravilnika.

3. Sklepi.
4. Razno.

To zborovanje je izredno važno za vse one, ki se žele osamosvojiti in sodelovati pri ustvaritvi lastne samostojne zdravstvene zadruga, ki naj nudi članom potrebne podpore v slučaju bolezni in smrti. Zato vabimo prav vse prizadete, da se tega zborovanja polnoštevilno udeležijo in da obvestijo o tem tudi vse one svoje znanke, ki ne dobe v roke »Železničarja«, da se temu vabilu odzovejo.

Priljubljeni odbor za ustanovitev »Zdravstvene zadruga«.

Položaj železniških delavcev je neznosen

Mesec za mesecem prinašajo strokovna glasila, pa tudi razni dnevnik in tedniki obupne apele železniških delavcev, ki se obračajo do vseh odločujočih, da se jih spomnijo v največji stiski ter jih rešijo pred poginom. Vse intervencije in vsi ti apeli so bili doslej zaman, razne deputacije so dobile povsod odgovor, da je treba potrpeti, da ni mogoče izvajati raznih določb obstoječih pravilnikov, ker ni kredita ter da bo mogoče redukcije ukiniti, ako se finančne razmere pri nas zboljšajo in bo mogoče računati na odobritev izrednih ter naknadnih kreditov.

Delavske družine propadajo ter se s težavo preživljajo sedaj poleti, direktno z grozo pa gledajo v bodočnost, v novo zimo, v nove še obupnejše razmere od današnjih.

Zaman so bili tudi vsi naši apeli o določitvi vsaj najnujnejše potrebne eksistenčnega minimuma za delavstvo, zaman so bili vsi naši apeli, da se železniškim delavcem zagotovi neokrnjen osemurni delovnik za vse delovne dni v mesecu, zaman so bile naše zahteve in predlogi, da se izvajajo določbe delavskega pravilnika in da delavstvu vsaj oni mini-

malni dopust in napredovanje, ki je garantiran z zakonom.

Mesto poboljšanja položaja je prineslo budžetno leto 1934-35 samo novo poslabšanje in nove redukcije. Še vedno se izvaja pri progovnemu delavstvu brezplačen dopust ter ostaja odredba čl. 35 delavskega pravilnika, da se mora delavstvu garantirati vsaj 160 delovnih ur mesečno, samo na papirju in so zaman vse pritožbe. Še vedno je uveden skrajšan delovni čas v kurilnicah in s tem seveda zmanjšan zaslužek. Še vedno so v veljavi veliki odtegljaji za delavski penzijski fond in se hoče delavstvu, katerega zaslužek ne zadostuje niti za prehrano družine, naložiti še nove davke in odločujoči se ne vprašajo, kako naj ta delavec vsa ta bremena zmore, kako naj živi in kako naj ves v skrbeh in obupu na železnici dela.

Železniški delavec ima samo na območju ljubljanske železniške direkcije še dobiti diferenco iz leta 1923, na katero čaka že 10 let. Povsod drugod se je že izplačala pred leti.

Zelo težko je prizadeta posebno ena kategorija železniških delavcev in to je tistih delavcev, ki so bili sprejeti v službo še pod upravo južne žele-

Mariborsko podporno društvo

Dne 11. maja je preteklo že 5 let, odkar je veliki župan mariborske oblasti razpustil mariborsko podporno društvo ter postavil komisariat z motivacijo, da je uprava podpornega društva prekoračila s pravili odrejeni delokrog. Pet let so trajale pritožbe starega odbora in prizadetih članov in v petih letih pritožitelji niso dobili nikake rešitve. Komisariat je končno letos poizkusil po odobrenju upravne oblasti izvesti neke vrste »volitve delegatov« po preizkušeni zvezarskih metodah in g. Tumpej v Mariboru je že računal, da bo svojim pridobljenim lavorikam pridružil novo zmago. Zavedni železničarji so ta načrt preprečili in metode g. Tumpeja pri volitvah za mariborsko podporno društvo so imele za posledico javen izbruh nezadovoljstva, ki je vladal v zvezarskih vrstah v Mariboru in začelo se je javno obračunavanje med obema taboroma. Toda o tem pišemo na drugem mestu.

Uprav oblast je vsled pritožbe članstva podpornega društva, kakor tudi starega odbora proti manipulacijam pri volitvah odgodila sklicanje občnega zbora. To gotovi zvezarski go-

spodi ni bilo prav in začele so se intervencije ter telefonski pogovori med vplivnimi zvezarji iz Ljubljane do Beograda, da bi rešili, kar se rešiti da in uredili, da bi tudi to društvo prišlo pod zvezarsko upravo, saj zvezarji se zelo brigajo za društva in zadruga, kadar razpolagajo te institucije že z milijonskim premoženjem. Zvezarji zaenkrat niso uspeli, pa tudi pritožbe starega odbora do danes še niso končno veljavno rešene, marveč je Ministrstvo notranjih zadev pod števil. III-13629 od 17. IV. 1934 izdalo poseben odlok, ki se glasi:

Dr. Reisman Avgust, advokat iz Maribora, pooblaščen zastopnik Podpornega društva železniških delavcev in uslužbencev v Mariboru, se je pritožil proti rešenju bivšega velikega župana mariborske oblasti U. br. 2825-3 od 11. V. 1929.

Na podlagi te pritožbe ter § 122 in § 123 zakona o splošnem upravnem postopku je Ministrstvo razmotrilo označeno rešenje ter je izdalo sledeči odlok:

Odlok bivšega velikega župana se spremeni v toliko, da se mora z ozirom na že izdano odredbo tega Ministrstva števil. 46275 od 18. nov. 1929 obravnavati tam navedena dejstva ter to društvo prilagoditi novemu zakonu o uradnikih, ker je sedaj predpisano posebno organiziranje in odobravanje profesionalnih

društev državnih uslužbencev. V to svrhu mora Banska uprava nadaljevati že začeto delo ter pravila prilagoditi novim predpisom ali po uvidevnosti izvršiti likvidacijo dosedanjega dela, kakor je to v novem uradniškem zakonu predvideno. Vse to se ima izvršiti pod nadzorstvom in po navodilih resornega ministra.

Razlogi:

Veliki župan mariborske oblasti je z rešenjem štev. 2825-3 odredil, da se razpusti Podporno društvo železniških delavcev in uslužbencev radi tega, ker je uprava prekoračila s pravili predpisani delovni delokrog.

Proti temu odloku se je pritožil dr. Reisman kot opolnomočeni zastopnik ter je Ministrstvu pod štev. 46275 od 18. nov. 1929 odredilo Banski upravi, da naj ta najprej preišče gotova dejstva, da bi se moglo ugotoviti, ali bi razpust društva bil v korist članstvu in v interesu države.

Banska uprava je v tem smislu začela z delom, ki ga pa ni utegnila v preje navedenem pravcu končati. Med tem pa je bil sprejet zakon o uradnikih iz leta 1931 ter je v § 76 predpisano, kako morejo obstajati, se organizirati in pod katerim nadzorstvom se nahajajo profesionalna društva državnih uslužbencev. Po teh odredbah se mora tudi to društvo prilagoditi in v smislu teh odredb izvršiti likvidacijo. Po zakonu o družtvih spada v kompetenco Banske uprave, da odloča o organizacijskih vprašanjih ter naj na podlagi tega Banska uprava nadaljuje poslovanje po zakonu pod nadzorstvom in po navodilih resornega ministra, kakor to zakon izrecno zahteva.

Ker Banska uprava, kakor je že ugotovljeno, ni mogla dovršiti to svoje delo, a pritožitelji zahtevali meritorno rešenje svoje pritožbe v zakonitem roku, se z ozirom na preje navedena dejstva izda gornji odlok.

Tako se glasi odlok Ministrstva notranjih zadev. Ker pa ta odlok ...

... edino zamore veljati za železničarje, s tem še ni izrečena končno veljavna beseda ter bo imel končno besedo Državni svet, ki bo definitivno razsojal o pritožbi, ki jo je vložila stara uprava proti preje citiranemu odloku Ministrstva.

§ 78 zakona o drž. prom. osobju velja izrecno samo za profesionalna društva, ne pa tudi za ostala, kar je že l. 1933 raztolmačila komisija za tolmačenje zakonov ter je g. minister za promet v aktu M. S. br. 9150-33 odredil sledeče:

Povodom postavljenega vprašanja, katera društva se imajo podrediti odredbam § 78 zakona, se daje sledeče pojasnilo:

»§ 78 zakona o drž. prom. osobju navaja izrecno profesionalna društva, pod kateri pojem ne spadajo podporna, humanitarna, pevka, prosvetna in tem slična društva.«

Iz tega tolmačenja je razvidno, da se podporno društvo železničarjev ne more podrediti odredbam § 78 zakona, marveč se more postopati le po obstoječem društvenem zakonu.

V zadnji številki in tudi že večkrat preje smo podčrtali, koliko škoda trpi društvo vsled uvedbe komisarijata, zlasti še z ozirom na dejstvo, da so obstojali začetkom leta 1929 najboljši predpogoji za pridobitev velikega števila še nečlanjenih železničarjev v starosti do 40 let

v društvo. Na neplačanih prispevkih teh članov, ki se jim je onemogočilo vstop v društvo, je društvo zgubilo doslej že nad ¼ milijona dinarjev ter bo kasneje težko popraviti sedaj zamujeno.

V kolikor se odločujoči faktorji bavijo z mislijo, da to društvo, ki šteje sedaj 11.000 članov, preurede v neke vrste pomožno blagajno, jih moramo, preden store ta usoden korak, javno opozoriti, da bi preureditev društva v pomožno blagajno tisočem in tisočem članov odvzela možnost nadaljevanja članstva ter bi izgubili vse doslej vplačane zneske. Mesečni prispevek bi bil namreč tako visok, da ga ne bi zmogel noben pomožni delavec, mlajši profesionist in tudi ne nižjih kategorij

nastavljenec, čeprav bi bila vpeljana osemurna dnevna zaposlitev, kako pa naj ga zmore danes, ko dela progovni delavec komaj po 18 dni mesečno, je vpeljan skrajšan delovni čas in še druge redukcije.

40 letni razvoj društva je dokazal, da znajo delavci sami dobro gospodariti, da znajo zbrati milijonsko premoženje, zlo je samo to, da se tedaj, ko je delavec spravil skupaj fonde za preskrbo v slučaju, ko družina res potrebuje podporo, vedno pojavijo gotovi tipi, ki se smatrajo za edino sposobne za upravljanje teh milijonov. Tem tipom kličemo: roke proč od denarja, ki so ga delavci tekom desetletij zbrali, roke proč od delavskih institucij.

Cestni železničarji

Redukcija prejemkov je bila neutemeljena

»Jutro« je objavilo razsodbo srezkega sodišča v Ljubljani sodnika dr. Stojan Bajiča v tožbi upokojenega sprevodnika cestne železnice, ki je tožil Splošno maloželezniško družbo, da mu je dolžna priznati pravico do nezmanjšane pokojnine, kakor je dobival do takrat, ko mu je bila znižana lani mesečno za Din 160.—. Iz te objave posnemamo sledeče izvlečke:

Tožilec je bil uslužben 31 let. Upokojen je bil dne 1. januarja 1933 in je prejel nekaj mesecev redno pokojnino 1600 Din, dočim mu je bila kasneje znižana na 1440 Din. S tem znižanjem je tožena stranka kršila tožilcu že pridobljene pravice.

Splošna maloželezniška družba je navajala, da je upravičeno znižala pokojnino, ker je njen občni zbor oktobra 1933 pooblastil upravni odbor družbe, da sme z ozirom na spremenjene razmere znižati aktivne prejemke in pokojnine. Do tega ukrepa da je bila tožena stranka upravičena, ker so se splošne življenjske potrebščine tako ocenile, da so se znižali izdatki najmanj za 25 odst. Poleg tega so dohodki družbe padli tako, da je namesto redukcije nameščencev bila primorana reducirati prejemke.

Sodnik je ugodil tožbenemu zahtevku rekoč: Sklep Splošne maloželezniške družbe d. d. je formalno pravilno sprejet in ostane samo še spor o njegovi materialni upravičenosti. Tožena družba se sklicuje na določbo čl. 37 pragmatike, ki določa: »Če se splošne gospodarske razmere v državi tako izpremenijo, da bi višina prejemkov, pokojnin in doklad, določena v tej pragmatiki, ne bila več v skladu z novo nastalimi dejanskimi razmerami, more družbeni občni zbor prilagoditi višino prejemkov, pokojnin in doklad novo nastalim razmeram.« — Tožena družba smatra, da je upravni odbor vsak čas upravičen spremeniti tudi službeno pragmatiko in pokojninski statut uslužbencev. Ta nazor ni utemeljen. Ko namreč tožena družba ni industrijsko podjetje v

smislu § 32 obrt. zak., za njo ne veljajo določbe § 339 in nasl. obrt. zak. o poslovnih redih za industrijska podjetja, ki jih res službodavci (vendar v obsegu službene pogodbe) smejo enostransko spreminjati. Vendar niti ta določba niti določbe o službeni pogodbi v pričujočem primeru ne pridejo v poštev, ker med strankama ni službenega razmerja po § 207 obrtnega zakona, kajti tožilec ne vrši pri toženki nobene službe več in se h kakemu službovanju tudi ni več zavezal. Zato tudi ni preiskoval, v koliko bi za tožilca veljavni pokojninski statut, vključen v službeno pragmatiko, imel značaj takozvanega neobveznega poslovnega reda.

Gre potemtakem za svojevrstno razmerje med bivšim službojemnikom in bivšim službodavcem, ki je nastalo na podlagi in v nasledku svojedobno sklenjenega službenega razmerja. Vendar je tudi to razmerje, ki je nastalo v nasledku službenega razmerja, strogo pogodbenega izvora in temelji še danes na pogodbi in ne morda na kakem enostranskem ali celo javnopравниem ukrepu. Zato je treba presoditi, ali je določba čl. 37 pragmatike v skladu s pogodbenim značajem tega razmerja. Ko ni nasprotujočih prisilnih zakonskih določb, ki bi tak dogovor onemogočale, je taka določba vsekakor veljavna ter v nadaljnjem ni spora med strankama o tem, da je tožilec s podpisom pragmatike pristal na njeno vsebino. Kakor že rečeno, pa tožena stranka ne more enostransko izpreminjati določb službene pragmatike in pokojninskega statuta, najmanj pa opiraje se na čl. 37. Ne samo, da je sprememba prejemkov možna zgolj pogodbenim putem, določa čl. 37 za izpremembo prejemkov še nekaj več: namreč, da je podan za njo razlog o spremembi gospodarskih razmer. Ta sprememba razmer pa mora biti tolikšna, da prejemki oziroma pokojnine ne bi bile več v skladu z novo nastalimi gospodarskimi razmerami. Poleg tega pa mora biti sprememba višine

prejemkov sorazmerna spremembam gospodarskih razmer. Ne more biti torej govora o tem, da bi bilo v neki diskrecionarni oblasti tožene družbe odločanje o predpogojih uporabe čl. 37 službene pragmatike. Ugotoviti izpremenjene gospodarske razmere po čl. 37 je torej možno samo po sporazumu. Če pa takega sporazuma ni, nastane vprašanje, kdo presoja utemeljenost uporabe čl. 37. Po statutu ni za to predviden noben postopek. Spričo tega mora tožena družba dokazati obstoj pogojev za izpremembo dajatev, če se osporava utemeljenost njenih ukrepov, izdanih po čl. 37. Naloga tožene družbe je bila torej opravičiti enostransko ukrenjeno znižanje prejemkov s pogoji, zahtevanimi po čl. 37. Sodišče smatra, da toženki ta dokaz ni uspel. O uspevanju ali neuspevanju samega obrata se ni bilo baviti, ker po čl. 37 ni merodajen gospodarski položaj podjetja, temveč splošne gospodarske razmere v državi. Sicer je značilna izpoved priče, da se je v obratovanju cestne železnice 1933 pokazal tako znaten izpadek dohodkov, da je upravni odbor v njega kritje znižal prejemke zaposlenega osebja. Ne da se zanikati, da ne bi bilo zveze med uspešnostjo obratovanja tožene stranke in splošnim gospodarskim položajem v državi. Vendar ta zveza ni tolikšna, da bi izpad dohodkov že neizogibno kazal na izpremembo splošnih gospodarskih razmer v državi. Zato se je v smislu čl. 37 službene pragmatike torej baviti s temi razmerami.

Tožena družba je ponudila v dokaz za svojo trditev, da znaša pocenitev življenjskih potrebščin najmanj 25 odst., poizvedbe pri zbornici za TOI v Ljubljani. Le-ta je v svojem dopisu izjavila, upoštevajoč indeks cen življenjskih potrebščin na malo, da se je celotni indeks istih v l. 1933 v primeri z letom 1931 znižal za okroglo 10 odst. Iz tega sledi, da se splošne življenjske prilike v navedeni dobi nikakor niso bistveno izpremenile. V zadnjem času je celo opazati, da se indeks cen sicer lahno, pa vendar nekoliko dviga. Sodišče smatra, da fluktuacije življenjskega indeksa za 10 odst. ni škodi med bistvene spremembe splošnega gospodarskega položaja v državi. Zato ni moči trditi, da bi prejšnji dohodki in pokojnine ne bile več v skladu z izpremenjenimi razmerami. Ko torej tožena stranka ni dokazala občutne spremembe gospodarskih razmer v državi, po katerih bi bilo smatrati, da prejemki oz. pokojnine pred tremi leti niso več v skladu z novimi razmerami, manjka sklepu občnega zbora tožene družbe glede uporabe čl. 37 materialna utemeljenost. Ko te osnove ni, tudi zadevni sklep, osnovan na citiranem členu, ne more obveljati.

S to razsodbo je popolnoma dokazana pravilnost našega svoječasne stališča, da so bile redukcije nezakonite in bodo tako upokojeni cestni železničarji prišli do nezmanjšanih pokojnin.

CERKVENIK ANGELO:

KDO JE KRIV?

Vojna zgodba v štirih dramskih scenah.

(Dalje.)

VIŠJI ČASTNIK (se ne vidi): Babe strahopetne, kaj cincate?!

VOJAK (se dvigne, vzame karabinko s postelje, se po vseh štirih spleza do vrat, pomeri ter sproži. Pok. Oster krik. Ženska se naglo ozre; od zaprepaščenja je kakor okamenela): Ti si, Brayer, ti hočeš zažgati hišo?

DRUGI VOJAK (se ne vidi): Spiess, ti?

VOJAK: Jaz! Teško sem ranjen.

DRUGI VOJAK (se ne vidi): Komandanta si ubil!

VOJAK: Zver sem ubil! Pobjite jih vse! Te strahote mora biti konec!

DRUGI VOJAK (se ne vidi): Pozdravljam te, Spiess!

VOJAK: Pozdravi domovino, Brayer!

ŽENSKA (zapre vrata in pomaga vojaku, da zopet leže na posteljo): Kaj bo?

VOJAK: Do danes nisem še nikdar nikogar ubil. Danes pa sem že drugega... Zdaj bi tako lahko ubijal! Škoda, da moram umreti!

ŽENSKA: Drugega, pravite, ste že danes ubili?

VOJAK: Odpri vrata! Rad gledam ogenj! Nič lepšega ni na svetu, nego razdejanje. Nekaj nad-

človeško čudežnega, nekaj prapravninskega je v uničevanju! Neron je moral biti velik umetnik! Odpri, prosim, odpri!

ŽENSKA (odpre vrata. Odsev rdečih plamenov razsvetli vso izbo): Rešili ste mi hišo! Kako naj se vam zahvalim?

VOJAK: Čemu bi se zahvaljevala? Le ne veruj v našo dobroto!

ŽENSKA: V čigavo dobroto?

VOJAK: V dobroto ljudi, ki ne spadajo nikamor, ki sovražijo obstoječe, pa se kljub temu nagonskemu sovraštvu tresejo pred tistim, kar bo neizogibno prišlo, v dobroto ljudi, ki so kakor meteorji, ki so se izgubili v vsemirju.

ŽENSKA: Ne razumem.

VOJAK: Niti jaz tega ne morem razumeti... Naj bo kakorkoli, hvaležna ne smeš biti nikomur!

ŽENSKA: Rešili ste mi hišo!

VOJAK: To je bila zgolj hudobija! (Po kratkem premisleku.) Ah, ne! Celo zdaj, ob poslednji uri svojega življenja sem — igralec!

ŽENSKA: Dobri ste! Na dnu svoje zavesti ste kakor otrok!

VOJAK: Otroci so kakor psi! Mislijo, da živijo zavoljo svojih zob! Slabič sem!

ŽENSKA: Ustrelili ste majorja! Niste se bali!

VOJAK: Še deset minut mi je usejono živeti, mogoče še eno pičlo urico! Česa naj se bojim?!

ŽENSKA: Kolikim med temi, ki bežijo tod mimo, je usejono živeti samo še pet ali deset minut, pa se vendarle bojijo!

VOJAK: Iz strahu sem te rešil, iz strahu še vedno živim. Drugače bi bil poginil tam. Gledal bi bil v zvezde! Tako mi je slabo! Prosim te, daj mi skodelico kave!

ŽENSKA (natoči v skodelico kave; iz steklenice ji prilije dve, tri žličke žganja): Pozabila sem bila. (Mu da skodelico.)

VOJAK (izpije na dušek): Ko sem pridiral k svojemu eskadronu, so bili že vsi zvrščeni. Odjahali smo proti Južnemu Gadišču. Pred nami se je razlegalo divje vpitje: »Hura, hura, hura!« (Preudarno.) Neumnost je živeti. Divjaki se koljejo ter imajo po pokolju pojedino! Le zakaj tudi mi ne prirejamo pojedino! Zmrzovali smo v snegu kakšne dobre pol ure. Potem je stopil pred nas komandant eskadrona. »Vojaki, nas je nagovoril, kajzer kliče svoje zveste. Če iztrgamo iz rok sovražniku Južno Gadišče, bomo rešili kajzerja divizijo. Na levem krilu so avstrijski cesarski strelci, na desnem pa naš tretji eskadron! Za kajzerja in domovino! Naprej!« — Ruška, utrudil sem se. Še en požirek kave, prosim! (Služi se močno streljanje.) Aha, streljajo... tam ob pokopališču streljajo!

Nevolje željezničkih radnika i službenika

Jedan naš zagrebački čitalac poslao nam je slijedeći opis radnih i plaćevnih prilika na području zagrebačke Direkcije.

Iz razgovora starijih naših funkcionera više puta se moglo čuti, da će nam ići kojekako, ako jednom naše klasne organizacije ne bude ili ako će iz ma bilo kojeg razloga biti spriječena u djelovanju. Tim razgovorima nisam tada pridavao veću važnost. Smatrao sam, to su tek agitacione parole, da se članstvo jače veže. Danas, međutim, vidim i osjećam, da su ti drugi i te kako imali pravo. Danas, kad je naša klasna organizacija prigušena, njezina neaktivnost i nedjelatnost i te kako se osjeća.

Kad je pred nekoliko godina započela hajka na USŽJ, potkurena raznim žutim i tamnim elementima, veliki dio radnika i službenika zauzeo je sasna pogriješan stav: povlačenje na stranu i posmatranje, tko će pobijediti? Ovo je dalo još jačeg maha žutima i uz pomoć njihovih prijatelja uspjeli su, da nam se nametnu. Oni su danas jedini legalan reprezentant željezničara.

Najgore je subotom i na dane pred iskonstruisanim svecima. Na tabli je oglas: »Sutra, jer je praznik, ne radi se.« Sat, dva, prije napuštanja rada dodje Vam poslovođa i određuje: »Sutra tko hoće raditi može, ali za običnu nadnicu!«

E sad nastupa muka: dobro bi bilo da dodjem raditi, ali zar za običnu nadnicu? Pa imadem po Pravilniku pravo na 100% veću plaću! To sam, evo, godinama, dok je postojala moja organizacija, i dobivao! Hm!; ako dodjem raditi, dobiti ću običnu nadnicu, a ako ne dodjem, imadem pravo na 100% veću plaću: šta da radim? Odluka je zaista teška.

Ovo je suština sadanjen stanja. Kad čovjek sve to sumira, mora se začudeno pitati? Quo vadis željezničari? Quo vadis željezničarska prava? Neima naše klasne organizacije neima ni poštivanja onog, što je jasnim i crnim slovima zapisano. Prvog, kad je isplata, čovjek nezna šta da radi. Ono što dobije na ruke, toliko je neznatno, da se grlo grči. Nada na poboljšanje sve se više razvodnjuje, postaje sve maglovitija.

Smatram se dužnim, da našim starim funkcionerima, koji su bili na čelu USŽJ, skinem kapu, jer se njihovo proročanstvo posve obistinilo. Nama, željezničarskim radnicima i službenicima, ide sada kojekako, samo ne dobro. Svemu tome mnogo i mnogo krivi smo i sami. Najviše su svakako krivi oni mnogobrojni pojedinci, koji se klone napora za poboljšanje i koji svojim nehajem dopustiše, da im se klasna organizacija zaguši. Ovaj nehaj nam se teško osvećuje. Trpimo mi i naše familije. Kamo sreće, da smo slušali naše starije drugove! Radnik.

Radničke plaće

U našem listu potrošeno je već mnogo riječi o nevoljama, koje snalaze željezničke radnike. Naročito mnogo jadikovki iznjeli smo povodom sniženja zarada, kojem snižavanju još uvijek neima kraja. Ranije smo mislili, da je to pasija pojedinih pružnih nadglednika i šefova sekcija, nu konstantnost i općenitost nastojanja oko sniženja dokazuje, da je to jedan organizacioni sistem. Primjer Siska i Nove Gradiške postao je zarazan za cijelo područje. Plaće se snižuju bilo smanjenjem satnine bilo produljenjem radnog vremena. Radnički pravilnik jasno kaže, da radnik, nakon određenog broja godina, automatski prelazi u viši plaćevni stepen,

Zadnji stav čl. 20 Pravilnika određio je maksimum, do kojeg se mo-

gu sniziti uvećane zarade. Od radnika nitko nezna, na osnovu kojih propisa se vrši to snižavanje, pa to ne mogu da objasne ni pretpostavljeni, kad ih radnici zapitaju.

Položaj željezničkih radnika neizrecivo je težak i svi mjerodavni trebali bi to da uvažavaju. To je potrebno uvažiti i u interesu željeznice, jer joj željeznički radnici ne mogu prezentirati kvalitativno i kvantitativno vrijedan rad, a i radi općenitog narodnog gospodarstva, u kojem željeznički radnici, sa svojim zleduhim zaradama, kao potrošači potpuno otpadaju. U općenitom je interesu, da se za sve željezničke radnike odmah uspostave Pravilnikom utvrđene zarade i puno poštivanje 8 satnog radnog dana.

Željezničar.

Povodom štrajka kod Bosanskog d. d. u Banjoj Luci

Za vrijeme trajanja štrajka u ovom poduzeću od 23. IV. do 11. V. mi smo u nekoliko navrata izvješćujući o uzrocima štrajka, pisali i o štrajkbreherskoj ulozi stanovite grupe ljudi. Kao učesnik u tom štrajku i kao član odbora, koji je vodio ovu akciju, imam još da kažem o njemu ne-

koliko riječi iako je pokret već završen, jer hoću da objasnim — radi javnosti — neke stvari.

Sve podružnice, koje djeluju u ovom poduzeću i koje su u sastavu Urša i to drvodjelaca, metalaca i željezničara, sazvale su i održale 10. februara o. g. zajednički sastanak.

Na tom sastanku raspravljena je situacija, jer je postojeći kolekt. ugovor bio na domaku, on je isticao 15. marta. Postavljeno je pitanje šta da se učini: ili da se ugovor otkáže ili produži. Na ovom sastanku imali su se da donesu zaključci o tome. I stvoren je zaključak da se kolektivni ugovor otkáže. Izabran je odbor, kojemu je stavljeno u dužnost da izradi nacrt novog ugovora, koji će se u formi zahtjeva podnijeti upravi preduzeća. Tom sam prilikom postavio pitanje, da li da se na saradnju pozove i podružnica Općeg radničkog saveza. Odgovor je bio ovaj, da se ta podružnica ne pozove na saradnju. To je motivirano time, što ta organizacija osim odbora uopće nema članova i što zadnji puta, prigodom sklapanja ovog ugovora, nije lojalno izvršila svoju dužnost postavivši naše organizacije pred gotov čin. Čak i dojučerašnji najbolji članovi Orsa glasili su protiv saradnje s njima. Ovo držanje bilo je usvojeno i time što je zapaženo, da glavni funkcioneri Orsa jedno zaključuju a drugo rade, te da sa upravom preduzeća otvoreno šuraju protiv našeg pokreta.

Tako je ova skupština za akciju za obnovu kolektivnog ugovora ovladala jedino organizacije, koje su u sklopu Urša. Odmah poslije toga otkazan je kolektivni ugovor, a po isteku otkazanog roka predan je upravi preduzeća u smislu odnosnog zaključka, nacrt za novi kolektivni ugovor, koji je predložen zajedno sa zahtjevom, kojim se tražilo povišenje plaća za 25% za sve kategorije radnika pilane, te povišenje ostalih prinaldžnosti. Prije predaje ovih zahtjeva održana je skupština zainteresiranih radnika, na kojoj je jednoglasno odobren memorandum. Ove zahtjeve prihvatili su i ranije i sadašnje pristalice Orsa. Međutim odbor podružnice Orsa, koji se stvarno sastoji od 4 lica našao se je tobože uvrijeđen, što nije pozvan da učestvuje u tom radu, t. j. na saradnju, pa je tobože radi uvrede počeo sa svojim radom, koji je za svaku osudu. Nakon toga je »podružnica« Orsa sazvala svoju skupštinu pozivajući sve radnike da dodju, jer da će se govoriti o akciji u vezi sa kolektivnim ugovorom. Na toj skupštini, koja je ujedno nazvana (bogzna zašto) godišnjom skupštinom, bilo je svega 32 lica skupa sa odborom »podružnice« i pretstavnikom vlasti te sa naših 17 članova, koji su došli da čuju o čemu se radi. Glavnu riječ vodili su poznati Simo Ražić, ložac i g. Martin Zrelac, umirov. činovnik Ouzora u Banja Luci, a sada posjednik i trgovac.

Obojica su tom prilikom izjavili, da su oni protivnici rada Ursovih organizacija, i da podružnici Orsa ne može dozvoliti, da ugovor, koji je tobože ona zadnji puta sklopila sa preduzećem, otkáže bez njenog znanja Ursove organizacije. Radi toga je na ovom sastanku javno objavljeno, da će oni voditi protuakciju.

Zrelcu, vjerujem, zaista nije bilo do štrajka, jer bi u tom slučaju trpio njegov dućan. On se pobjojao da će štrajkaši od njega zatražiti pomoć u vidu robe na kredit. Zatim su razvili živu agitaciju, da ne treba odobriti ovu akciju, jer se i onako ne će ništa postići, jer poduzeće nije u mogućnosti da radništvu sada podje u sret sa povišicom plaća. Oni su štaviše uvjeravali preduzeće, da je 60% radnika zadovoljno sa postojećim kolektivnim ugovorom, i da Ursovcu pokreću ovu akciju samo radi toga, da bi dokazali radnicima što mogu. Uprava poduzeća povjerovala je ovim sugestijama njenih agenata i odbila je zahtjeve radnika sa motivacijom, da može samo da produži stari ugovor na pola godine. Naravno radnici sa ovim nisu bili zadovoljni. Nakon višestrukih pregovora pokazalo se da oni radi držanja uprave preduzeća nisu imali smisla. Tako je 23. aprila došlo do štrajka, koji je gotovo jednoglasno zaključen. Sutradan badava je tvornička sirena pozivala radnike na rad, jer niko nije došao na rad osim predradnika i glavni odbornici podružnice Orsa.

Pojedini njihovi članovi ostali su solidarni sa nama, a to su bili oni, koji su ih napustili poslije sklapanja bivšeg ugovora u septembru 1933. Prvi dan pokreta radili su činovnici i predradnici sa jednim gaterom, pa i drugi dan pokreta do 10 sati. Ali kada su vidjeli, da niko ne dolazi na rad, obustavili su gater i sviranje je prestalo. Sve što su teškom mukom izrezali položeno je u pilanskim pećima, jer nije vrijedilo ni za kakovu robu, iako su bila među njima dva gaterista, štrebera, koji su prvi dan otišli na posao. Štrajk je zatim trajao i dalje. Ali agenti su dalje radili. Oni su išli od kuće do kuće po koloni pozivajući radnike da idu na rad. Ali sve je bilo bez uspjeha.

Najzad kad su vidjeli da mi dajemo pomoći oskudnim drugovima, počela je i Orsova perjanica Simo-Ražić takodjer izdavati pomoći, ali samo pod drugim uvjetom. — Ako ćeš ići na rad evo ti pomoć! Dok smo mi davali pomoći da se ne ide na rad i da drugovi mogu da prežive, kod Orsova je bilo obratno i uspjelo im je da još desetak svojih bivših pristalica namame za novac. To je bilo 13 dana poslije pokreta. Broj štrebera se je tako povećao sa novoprimljenim i ovih 10 kupljenih za novac, te sa onima od prvoga dana štrajka, na 30. Sve to za nas nije bilo ništa, iako je svaki dan javljano među radnicima da je već polovica radnika na poslu. Trinajsti dan broj štrajkbrehera iznosio je 38.

Naš pokret je završen sa uspjehom jesmo ipak polučili 10% povišenja u prinaldžnostima, a i plate manje plaćenih radnika regulisane su u svakom odeljenju. Radnici, koji ne stanuju u koloniji dobivati će 100 Din mjesečno u ime stanarine. Opet pobjeda našeg radničkog pokreta nasuprot svih protivničkih akcija

ŽENSKA (mu natije v skodelico kave): Ne govorite! Počivajte!

VOJAK: Kmalu bom počival... Večno bom počival. Ali je ne vidiš? Ob oknu stoji!

ŽENSKA: Kdo stoji?

VOJAK: S koso čez ramena... (Po kratkem presledku.) Točno ob enajstih petintrideset smo naskočili sovražnika. Konji so umirali. Tudi moj se je zrušil pod menoj. Jokal sem. Gledal me je. Tako predirljivo in pretresljivo me je gledal. Kakor da me je hotel vprašati: Alfred, tako zelo sem te ljubil, ti si me pa peljal v smrt. Alfred, izdal si me, izdal si me! Izdal! Objemal sem mu glavo, poljubljaj sem mu gobec. O, tiste njegove oči! Okrog in okrog pa samo: »Hura, hura, hura!« (Iz sosedne sobe se zasliši otroški glas: »Mama, mama, mene je strah!«)

ŽENSKA (odpre vrata v sosedno sobo): Nemci se umikajo. Spi! (Zapre duri.)

VOJAK (skoraj divje): »Hura, hura, hura!« Ruška, udarec, krik, curek krvi, padec... jok... Komandant eskadrona se zvrne s konja. Poslednjič pogledam svojega konjiča, se odtrgam od njega, skočim od zadaj na komandantovega konja ter sem že v prvih vrstah... Hudič, vse to se je zgodilo v pičli minuti, v eni sami minuti! Naše matere pa so prečule tristo, štiristo, petsto pre-

dolgih noči... Tam pa v eni sami minuti konec!

ŽENSKA: In potem?

VOJAK (sede, se nasloni na čelo postelje): Kričal sem: »Hura, hura, hura!« Venomer: »Hura!« Vihtel sem nad glavo svojo težko sabljo. Zazdelo se mi je, da drvi zemlja solncu nasproti, da drvi z blazno hitrostjo, da se vse ziblje pod nogami, da se podirajo vasi in mesta, da se ruje drevje iz zemlje, da se razlivajo oceani čez celine... (Se nepričakovano zasmeje.) To je preteatrsko, ali ne? Mislim sem si: Tako približno bi pripovedoval na odru... Vse to sem si izmislil. Vidiš, vedno lažemo...

ŽENSKA: Zakaj ne poveste tistega glavnega? Mene je strah! (Vedno silneje.) Mene je strah! Kakor satan ste!

VOJAK (se zgrabi za srce): Ah, satan! Boli me! Daj mi še en požirek kave! Slabo mi je...

ŽENSKA (natije v skodelico kave ter mu jo ponudi): Vzemite!

VOJAK: Dolgo sem iskal primerne imena, pa ga nisem našel. To pa je prava beseda! Tako nekako bo! Satan, satan! Satan je pridrvel proti meni. Prelep črn konj in prelep satan na njem. Zazdelo se mi je, da je imel peroti. Kje sem ga bil že nekaj videl? Zakaj se sprašujem? Ali ni bil venomer v meni? Ali

me ni nenehoma spremljal? Ali ni bil kakor moja senca, kakor šepetalec pred odrom? Črno je gledal ter vihtel svojo sulico... Pogledal me je... Zdi se mi, da se je peklenko zarežal... Zavihlet sem ostro sabljo... Satan pa je bil bliskovito hiter, bil je hitrejši nego jaz. Bila sva šest korakov narazen. Videl sem ga v bleščeči svetlobi reflektorja. O, on je bil! Nihče drugi! Pomeril je ter sprožil, jaz pa sem zagnal sabljo... Strel je počil. Kako čudno naključje! Prav v tistem trenutku se mu je zapičila sablja do ročaja v prsa, meni pa drobna krogla pod srce. Črni satan se je zvrnil z vranca. Moja senca je umrla, moj večni spremljevalec me je za vselej zapustil. Kako bi bil mogel ostati jaz živ? Kako, povej!

ŽENSKA: Kdo je bil?

VOJAK (utrjeno): Moja senca, moj večni spremljevalec!

ŽENSKA (nestrpno): Georg?

VOJAK (prikima): Georg! Zato sem se moral vrniti...

ŽENSKA: Kje je tisto mesto?

VOJAK: Potrpi! Prišel sem, da mi porečeš: Moral si tako storiti...

ŽENSKA (zelo nestrpno): Povej, kje je tisto mesto! Povej!

(Konec prihodnjic.)

Orsovih trabanta, na koje danas radnici ni ne gledaju, a kamoli da budu njihovi članovi. Novac koji je Orsova perjanica Simo Ražić dijelio i verbovao štreber zna se otkuda je došao i mi ćemo o tome još pisati. Za nagradu za sve ovo što su učinili protiv interesa radnika i samih sebe, zaposleni su drugovi sa održanog zbora na 10. maja, kada je pokret završen, uputili jednu rezoluciju, u

kojoj su tražili od mjerodavnih isključenje ovih ljudi iz svih radničkih ustanova gde su oni sada zastupali radnike. Ta rezolucija izašla je u prošlom broju »Radničkih Novina«.

Ovaj naš pokret po drugi puta skinuo im je masku sa lica. Sada se vidjelo za kime stoji radništvo, da li za Ursom ili za Orsom.

Luka Mogut.

Borba industrijskih željezničara u Turbetu za kolektivni ugovor

Industrijski željezničari preduzeća »Ugar« u Turbetu predali su još u aprilu ove godine zahtjeve za kolektivni ugovor.

Povodom toga povodeni su u Gostilju neobvezatni pregovori, te je direktor poduzeća predstavnicima organizacije izjavio, da je bolje ako se sa sklapanjem ugovora pričekati dok se počne raditi i na novoj pruzi t. j. na pruzi Turbe—Sebešić. Predstavnici osoblja izjavili su tom prilikom, da ne mogu čekati, jer je položaj radnika neodrživ. Ujedno su izjavili da ni u kom slučaju neće čekati, da se ovo pitanje zategne do zime kad je konjunktura rada slabija. Tražili su još da se na pregovore pozove i predstavnik savezne uprave.

Poslije toga održana je skupština u Gostilju, na kojoj je bilo prisutno 95 posto

celokupnog osoblja i donešen je zaključak, kojim se od preduzeća traži da se u roku od najdulje 8 dana započne sa pregovorima. Uprava preduzeća odgovorila je na to, da će pregovori započeti čim se sa puta povrati Generalni direktor.

Željezničari ovog poduzeća sa uzbudjenjem očekuju ove pregovore, jer je njihov položaj potpuno neregulisan, radno vrijeme neograničeno, ono traje dnevno od 10 do 20 sati, za koji rad preduzeće plaća samo голу nadnicu.

Kako je ovo osoblje u svom nastupu za poboljšanje svojih ekonomskih uslova odlučno, nadati se je, da će u svojim zahtevima uspjeti. Mi pozdravljamo akciju ovih drugova i želimo im mnogo uspjeha.

Industrijski saobraćajni radnici

U Drvaru, Prijedoru, Ljubli, Banjoj Luci, Tesliću, Gornjim Podgradcima, Olovu i Gostilju kod Turbeta, industrijski željezničari održali su svoje skupštine u cilju osnivanja podružnica Saveza saobraćajnih i transportnih službenika i radnika Jugoslavije, čija je centralna uprava u Ljubljani.

Na skupštinama u tim mjestima primljena su nova pravila i svi su se drugovi složili sa time, da se konačno izvrši reorganizacija organizacije industrijskih saobraćajnih radnika. Poznate su akcije, koje je do sada ovo osoblje vodilo na osnovu propisa postojećih zakona, jer je njihov položaj potpuno neregulisan, a osobito u pogle-

du radnog vremena. U tom pogledu još uvijek nije donešena Uredba, koju predviđa Zakon o zaštiti radnika iako je taj Zakon na snazi već punih 12 godina.

Sa sviju ovih skupština upućene su nadležnim Ministarstvima rezolucije za traženjem, da se konačno pomenuta Uredba izvrši. Industrijski saobraćajni radnici ne mogu odustati od ovog traženja, jer se radi o osnovnim njihovim pravima.

Industrijski željezničari ne bore se za ništa drugo, nego za punu primjenu određene postojeće Zakonodavstva in za poboljšanje ekonomskog položaja svih radnika!

Iz okrožnic

Vozne ugodnosti na Češkem

Na podlagi sklenjenega sporazuma med upravu naših in čeških željeznica imaju jugoslavanski željezničari sledeće ugodnosti na čeških željeznicah:

Aktivni uslužbenici dvakrat letno brezplačno vožnjo,

rodbinski člani akt. uslužbenecv pa dvakrat letno vožnjo po polovičnim cenim.

Poleg tega pa dobe rodbinski člani enkrat letno tudi popolnoma brezplačno vožnjo, če ostanejo na Češkem najmanj 5 dni.

Vozne ugodnosti na požarevački željeznici v Dunavski banovini

Aktivni uslužbenici željeznice v Požarevcu in njih rodbinski člani imaju pravico letno na 3 brezplačne karte in 3 vozovnice z 75 odst. popustom na progah državnih željeznica. Aktivni državni željezničari in njih rodbinski člani pa dobe letno 3 brezplačne karte in poljubno število

režijskih voženj. Režijsko karto kupijo na podlagi ukoričene legitimacije, za prosto karto pa morajo zaprositi s trebovanjem.

Pod »rodbinskimi člani« se razumejo zakonska žena in nepreskrbljeni otroci do 21. leta.

Vozne ugodnosti z dubrovačko in jadransko plovitbo

Na podlagi odloka G. D. br. 96.857/34 imaju aktivni uslužbenici državnih željeznica na podlagi željezniške legitimacije pravico do vozovnice za četrtinsko ceno za neomejeno število voženj, rodbinski člani pa enako do polovičnih kart na vseh potniških ladjah dubrovačke plovitbe.

Z odlokom G. D. 36.321/34 je dovoljena enaka ugodnost za proge jadranske plovitbe.

Željezničari kupijo karte pri agencijah na podlagi ukoričene legitimacije in ni treba nikakih nakaznic.

Iz zvezarske torbe

Posojilo se išče

Velika organizacija zvezarjev, ki šteje nad 35.000 članov, katerim željezniška uprava službeno odteguje članarino, bi morala pač imeti milijonske fondе, ko za agitacijo, intervencije ter mezdna gibanja nima niti najmanjših izdatkov. Visoki gospodje, ki hodijo na manifestacijska zborovanja, imaju itak brezplačne karte I. razreda ter njihovi prejemki niso tako nizki, da se ne bi mogli na svoje stroške prehranjevati, poleg tega se pa itak po vsakem zborovanju ali kongresu vrši v večjem ali manjšem stilu banket, tako, da pač ne trpe pomanjkanja. Čudno se pa zdi željezničarjem, ki zasledujejo tu in tam časopisna poročila, da tej gospodi vedno manjka denarja.

Tako so angažirali celo centralni upravni odbor bolniškega fonda, da je stavil za glavno skupščino sklep, da naj se odobri zvezarjem kar 2 in pol milijona dinarjev posojila.

Pred par dnevi se je vršilo v Beogradu zborovanje željezničarske Nabavljalne zadruge in tudi od te zadruge so zvezarji zahtevali malenkost, in sicer samo tri milijone dinarjev posojila.

Sedaj nam je razumljivo, zakaj je zvezarska gospoda tudi na teritoriju ljubljanske direkcije tako diplomatsko vodila volite delegatov ljubljanskega podpornega društva, da se mora s temi volitvami še danes baviti uprava policije in Banska uprava, da preiščeta vse nepravilnosti. Ljubljansko podporno društvo je tudi imelo nekaj milijončkov premoženja in za to so

zvezarji hiteli, da pridejo v položaj in pokažejo strokovniške sposobnosti za upravljanje teh milijonov.

Sedaj nam je tudi jasno, zakaj so hoteli kar čez noč izvoliti svoje delegate za mariborsko podporno društvo, ki ima samo kakih sedem milijončkov čistega premoženja.

Pa pravijo nekateri, da se zvezarji ne bore z vsemi silami za zboljšanje položaja željezničarjev. Dotični željezničari, ki bodo prišli v položaj, da gospodarijo v institucijah, ki imaju milijonska premoženja, si bodo z »delom v privatnem času« svoj položaj že zboljšali. Vsem pa se itak naenkrat ne more pomagati in tudi ne ustreči, kakor je dejal tisti, ki je s svedom kravo drl.

Nabavljalne zadruge

Vsem željezničarjem je znano, da so željezničarske nabavljalne zadruge domena zvezarske birokracije, ki povabi tu in tam tudi kakega svojega nižlega, a za to tem bolj vdanega člana, da sme proti primerne »honorarju« v upravi sodelovati. Iz nabavljalnih zadrug slišimo leto za letom razne pritožbe, od saveza samega smo slišali, da so posamezni uradniki zagrešili milijonske malverzacije. Vsi željezničari vemo, da smo kot ostali državni uslužbenici morali plačati po Din 180.— in Din 360.— za Savez nabavljalnih zadrug in to že pred leti, da pa še do danes nimamo v roki nikakih potrdil, kdo je ta denar prejel in nikakih obračunov, zakaj se ta denar porablja.

Nedavno se je vršila v Beogradu nova skupščina beogradske željezničarske zadruge, ker je bila prva skupščina vsled »preprijeteljskega medsebojnega objašnjenja« zadrugarjev razpuščena. Tudi ta druga skupščina, katere se je udeležilo nad 1500 članov, je bila zelo burna ter je bil izključen vpliven funkcionar in bivši predsednik zadruge g. Trifković in sprejet sklep, da se ga preda sodišču. G. Trifković zopet je pred vso maso trdil, da so o delovanju vedeli vsi člani uprave in da mora iti celoten upravni odbor pred sodišče, kjer naj se vse razčisti.

Tako bomo imeli zopet priliko, da gledamo pranje umazanega perila, če se ne bodo gospodje »iz višjih interesov« preje medsebojno poravnali po znanem pregovoru: vrana — vrani oči ne sključje.

Tumpej in zvezarji.

Zvezda Tumpejeva je v Mariboru po znanem debaklu pri mariborskem podpornem društvu zatonila in kakor je običajno, da te v nesreči zapuste celo najboljši prijatelji, je moral tudi Tumpej izkusiti to bridko resnico. Niso mu pomagale ne viteške organizacije, ne razni gg. Mikeci, ki so se čez noč za sklado leče prelevili v najvnetije zagovornike Tumpejevih načel, ko so dobili službo v mariborski nabavljalni zadruzi. Na občnem zboru mariborske zvezarske podružnice je bil Tumpej odžagan in izvoljen nov odbor. To pa ni bilo po volji raznim gg. Deržičem in celo ne centralnemu odboru v Beogradu, ki smatrajo Tumpeja za edini steber in skalo, na kateri stoji zvezarska cerkev v Mariboru. Oblastni odbor v Ljubljani je razpustil novoizvoljeni odbor in sklical nov občni zbor, na katerem naj bi bil na vsak način izvoljen za predsednika zopet g. Tumpej, ki je bil pred kratkim neslavno odžagan. Skupina okrog inž. Grudna trdi, da si tega pod nobenim pogojem ne bo pustila dopasti in namerava v skrajnem slučaju baje razkriti zanimive stvari, ki so se dogajale v raznih institucijah zvezarjev. Grožnje padajo na obeh straneh, eni trdijo, da bodo pometali iz službe v Nabavljalni zadruzi vse Tumpejeve priganjance, nasprotniki pa zopet zatrjujejo, da bo zletela skupina okrog inž. Grudna. Za komisarja je bil imenovan g. ing. Stanolevič, ki naj bi vodil izredni občni zbor dne 10. junija. Ti ukrepi so povzročili med članstvom veliko razburjenje in po Mariboru je šel glas: Deržič in Tumpej nam gospodaril ne bo, ker rajši vsi do zadnjega zapustimo zvezo.

Prišel je 10. junij, ko bi se imel vršiti občni zbor, pa so se en dan preje pojavili v dnevnikih sledeči pozivi:

Narodni željezničarji! Ker se v nedeljo 10. t. m. od oblastnega odbora v Ljubljani napovedani izredni občni zbor podružnice UJNZB Maribor ne bo vršil, se poziva članstvo, da se po svoji pripadnosti udeleži v čim večjem številu zleta sokolske župe mariborske v Ptuj, ali izleta Narodne Odbrane v Studencih na Kaplo.

Ali se je generalni štab ustrašil odločnega nastopa Mariborčanov in bo čakal boljše prilike, da zopet instalira Tumpeja na sedež mariborskega predsednika, ne vemo. Vemo le to, da v zvezi na vseh koncih in krajih vre in da zavedni željezničarji že v trumah zapuščajo potapljačoč se barko in tako obračunavajo z diktatorji, pod katerimi so trpeli leta in leta.

Zvezarji za nižje delavstvo.

Zvezarji so se dolgo časa trudili, da so izposlovali odlok, da dobi delavec v slučaju boleznih hranarino za vse delovne dni v mesecu, čeprav je uveden brezplačen dopust ali pa skrajšan delovni čas.

Beogradske gospodje zvezarji so imeli dne 10. junija v Beogradu občni zbor, na katerem pa so soglasno sklenili, da se apelira na g. ministra, da se delavcem odteguje prispevek za bolniško blagajno samo od njih fiktivnega zaslužka! S tem so seveda indirektno zahtevali, da se delavstvu v slučaju boleznih plača hranarino samo od one vsote, od katere je plačal prispevek. Tako bi delavec tudi v času boleznih moral dvojno občutiti uvedbo brezplačnih dopustov in skrajšanje delovnega časa.

Hoče i krv da padne.

G. Jovan Bakić, član centralne uprave udruženja in visok uradnik v Generalni direkciji, se je zelo razburil, ko so beogradske zadruge odklonile posojilo za zvezo. Ves razburjen je zahteval besedo in zagrozil predsedniku zadruge: »Nanič ne govori, daj mi besedo, drugače bo tekla kri. Zadrugarji niso slišali predlog za posojilo zvezi in ga niso dobro razumeli.«

To poročamo po »Vremenu«.

Mednarodni pregled

(I. T. F.)

Švicarsko delavstvo in gospodarska kriza.

Švicarske delavske in nameštenske organizacije skupno s kmečkimi zvezami ter politično stranko so začele obširno organizirano akcijo za sprejem posebnega zakona potom ljudskega glasovanja, ki naj zagura švicarskemu narodu delo in kruh. Zahteva, ki jo sedaj podpisujejo švicarski državljani, ima namen prisiliti zvezno vladu, da podvzame dalekosežne ukrepe za pobiljanje gospodarske krize in njenih posledic ter zagura vsem švicarskim državljanom zadostno ekistenco. Zahteva obsega 9 točk, ki se glase:

a) Kupna moč delovnega ljudstva naj ostane na dosedanji višini ter naj se v to svrhu odločno nastopi proti splošnemu zni-

žavanju plač, kakor tudi cen poljedelskih in obrtniških proizvodov.

b) Uvede naj se zakonska zaščita plač in cen, da se osigura zadosten dohodek za preživljanje.

c) Načrtna preskrba dela in brezposelno zavarovanje.

d) Kmetom in zakupnikom kmetij naj se omogoči, da obdrže kmetije s tem, da se izvede primerna razdolžitve prezadolženih kmetij in jim olajša obrestovanje dolgov.

e) Obrtnikom, ki so brez lastne krivde prišli v finančne težkoče, naj se omogoči nadaljnje obratovanje in dolgoletno amortizacijo dolgov.

f) Osigura naj se zadostne podpore za slučaj brezposelnosti in izredne podpore za čas krize.

g) Kupna moč in razpoložljivi kapital države naj se porabi za povišanje industrijskega in kmetijskega eksporta ter za tujski promet.

h) Izvede naj se regulacija finančnega trga in kontrola nad izvozom valute ter i) kontrola kartelov in trustov.

Že v naprej je osigurano, da bo švicarsko delovno ljudstvo zbralo najmanj dvakratno število predpisanih podpisov in da bo na to švicarski zvezni svet pod pritiskom teh množičnih pristopov k rešavanju teh za švicarsko delavstvo najvažnejših vprašani.

Nadzorstvo na željeznicah v Italiji.

Javna tajnost je, da vlada med italijanskimi željezničarji, ki so svoječasno stali v prvih vrstah razrednih organizacij, velikansko nezadovoljstvo s fašističnimi metodami. Željezniška uprava se mora posluževati najrazličnejših sredstev za kontrolo in krotenje nezadovoljnega osoblja, ki se vedno bolj pripravljata na izvedbo velike pasive. Tako je uvedla posebno željezniško milico, ki šteje 14 legij s skupno 12.000 mož. Ta milica je dodeljena vsem vlakom in spremlja celo tovarne vlake, čuva signalne naprave in postajne ter skladiščne naprave. Glavna naloga teh miličarjev pa je seveda paziti na osoblje, da je zadosti državotvorno in fašistično usmerjeno in da se pravočasno izloči ter premosti ali odpusti vsakega nezadovoljneža. Ta milica stane željezniško upravo letno nad 43.000.000 lir, vendar tudi ta izdatek ni zadosten, da bi mogel zatreti akcijo, ki se pripravlja ne samo med željezničarji, marveč med vsem italijanskim delavstvom proti izrabljevalcem.

Interesantna sodba glede voznih ugodnosti v Franciji.

Dne 26. aprila 1934 je padla v zadnji instanci odločitev v procesu, ki ga je naperil željezniški uslužbenec proti upravi željeznice, ki je znižala dotlej veljavne vozne ugodnosti za osoblje. Sodišče je razsodilo, da željezniška uprava ne sme znižati enkrat že odobrenih voznih ugodnosti, ker se smatrajo te za garantirano pravico osoblja, čeprav predvideva službena pragmatika proste vozovnice ali režijske legitimacije kot neko posebno ugodnost. Sodišče se je postavilo na stališče, da se smatra ta vozna ugodnost za nekako doklado k plači, s katero je uslužbenec pri nastopu službe računal in se mu te pravice vsled tega ne sme odvzeti. Dobro bi bilo, da bi se tudi naša sodišča postavila na tako stališče, ker se je pri nas vozne ugodnosti zlasti upokojevcem skoraj popolnoma reduciralo.

Priznanje Sovjetske Rusije.

Češka in rumunska vlada sta se odločile, da takoj obnovita normalne diplomatske odnose s Sovjetsko Rusijo. Jugoslavija se doslej za obnovitev odnosov še ni odločila ter ima tozadevno proste roke, ker so države Male antante glede obnovitve diplomatskih odnosov z Rusijo sklenile, da lahko postopa vsaka posamezna država tako, kakor zahtevajo to njeni interesi.

Tudi Italija hoče gospodariti na račun delavstva in upokojevcv.

V soboto je Mussolini govoril v italijanski zbornici. Mussolini je priznal, da se fašistična gospodarska politika ni obnesla niti v trinaestih letih. Italija je doma mnogo investirala v javna dela, mnogo pa je tudi izdala kot posojilo tujim državam. Primanjkljaj v državnem gospodarstvu znaša že štiri milijarde lir. Ta primanjkljaj se bo pa v letošnjem letu zvišal za dve milijardi. Državna blagajna je torej prazna. Znižati bo treba produkcijske stroške (delavcem plače). Da se pozivi zunanja trgovina, se morajo znižati cene blagu. V ta namen je treba predvsem znižati mezde, rente in druga bremena produkcije ter tudi povišati davke. Izšlo so tudi že nekatere odredbe glede manipulacije s tujim denarjem.

REDNI OBČNI ZBOR

Splošne delavske gospodarske zadruge »Željezničarski dom« r. z. z o. z. v Ljubljani se vrši v nedeljo, dne 17. junija 1934 ob 8. uri zjutraj v zadrugnih prostorih v Ljubljani, Novi trg 2. z naslednjim dnevnim redom:

- odobritev zapisnika zadnjega občnega zbora;
- poročila načelstva in nadzorstva;
- revizijsko poročilo;
- odobritev bilance;
- razno.

Načelnivo.